

LAVO Kemppainen Outi

20.11.2015
JULKINEN

Asia

EU/OSA; Ehdotukset neuvoston asetukseksi aviovarallisuussuhteista ja rekisteröityjen parisuhteiden varallisuussuhteista

Kokous

Liitteet

Viite

EUTORI/Eurodoc nro:

EU/2011/0858

U-tunnus / E-tunnus:

U 8/2011vp

Käsittelyn tarkoitus ja käsittelyvaihe:

Komissio antoi asiakohdassa tarkoitetut asetusehdotukset 16.3.2011. Neuvottelut työryhmässä aloitettiin huhtikuussa 2011. Edistyminen on ollut erittäin hidasta.

Työryhmäneuvotteluja ei ole ollut vuonna 2015 lainkaan. Neuvottelujen pohjana ovat olleet marraskuussa 2014 valmistuneet asiakirjat, joihin nykyinen puheenjohtajamaa Luxemburg on tehnyt muutamia tarkistuksia. Luxemburgin tavoitteena on hyväksyä asetusehdotukset OSA-neuvostossa 3-4.12.2015.

Tämän U-jatkokirjelmän tarkoituksena on kertoa neuvottelutilanteen kehittymisestä aiemmin avoimiksi jääneiden asioiden osalta ja arvioida saavutettua neuvottelutulosta Suomen asettamien neuvottelutavoitteiden valossa.

Asiakirjat:

Asetusehdotukset 14124/15 JUSTCIV 264 ja 14125/15 JUSTCIV 265

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely:

Sopimus Euroopan unionin toiminnasta 67 artikla 4 kohta ja 81 artiklan 3 kohta / yksimielisyys

Käsittelijä(t):

OM, lainsäädäntöneuvos Outi Kemppainen, puh. 02951 50260
OM, lainsäädäntöneuvos Salla Silvola, puh. 02951 50314

Suomen kanta/ohje:

Suomi voisi hyväksyä asetusehdotukset nykyisessä muodossaan. Asetusten avulla helpotetaan parisuhteiden varallisuusasioiden hoitamista kansainvälisissä tilanteissa ja niissä asioissa annettujen päätösten tunnustamista.

Valtioneuvosto katsoo, että Suomen asettamat neuvottelutavoitteet on neuvotteluissa saavutettu. Neuvottelutulosta arvioidaan tiettyjen erityiskysymysten osalta tarkemmin tämän kirjelmän pääasiallista sisältöä koskevassa osassa.

Pääasiallinen sisältö:

Asetusehdotuksista yleisesti

Kokonaisuuteen liittyy kaksi erillistä asetusehdotusta, jotka sisältävät kansainvälisen yksityisoikeuden säännöksiä aviopuolisoiden ja rekisteröidyn parisuhteen osapuolten varallisuussuhteista. Asetuksia sovellettaisiin muun muassa puolisoiden omaisuuden jakamiseen parisuhteen purkauduttua, kun tapauksella on liittymiä useampaan kuin yhteen jäsenvaltioon. Asetusehdotuksissa ehdotetaan säännöksiä siitä, minkä jäsenvaltion tuomioistuimien on toimivaltaisen käsittelemään varallisuussuhdetta koskevan asian ja minkä valtion lakia siihen sovelletaan. Lisäksi asetusehdotuksissa säädetään varallisuussuhteita koskevien päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta toisissa jäsenvaltioissa.

Neuvottelutulos suhteessa eduskunnan asettamiin neuvottelutavoitteisiin

1. Sovellettava laki aviovarallisuusasioissa

Suomi on asetettujen neuvottelutavoitteiden mukaisesti pyrkinyt saamaan sovellettavan lain sääntelyyn lisää joustavuutta tilanteessa, jossa puolisot eivät ole tehneet lainvalintasopimusta. Tavoitteena on ollut löytää ratkaisu, jossa sovellettava laki voisi tietyin edellytyksin muuttua poikkeustapauksissa, jos aviopuolisoilla on selvästi läheisempi liittymä toiseen valtioon kuin siihen, jonka lakia olisi muutoin sovellettava.

Neuvottelujen kuluessa on saavutettu yhteisymmärrys säännöksestä, jonka mukaan puolisoiden varallisuussuhteeseen voidaan poikkeustapauksissa soveltaa puolisoiden ensimmäisen yhteisen asuinpaikan lain sijasta heidän viimeisen yhteisen asuinpaikkansa lakia, jos he ovat asuneet siellä merkittävästi pidemmän ajan kuin ensimmäisessä asuinpaikassa ja molemmat puolisot ovat varallisuussuhteita järjestäessään nojautuneet tähän lakiin.

- ☐ Valtioneuvosto katsoo, että neuvottelutavoitteet sovellettavan lain sääntelyssä on saavutettu.

2. Ehdotuksen suhde pohjoismaisiin sopimuksiin

Neuvotteluissa on pyritty läheisessä yhteistyössä Ruotsin kanssa siihen, että Suomen ja Ruotsin välisissä suhteissa voitaisiin jatkaa pohjoismaisen avioliittokonvention soveltamista. Laaja-alaiselle poikkeukselle, joka sisältäisi sovellettavaa lakia koskevat säännökset, ei ole löytynyt kannatusta.

Neuvottelujen kuluessa on kuitenkin saavutettu yhteisymmärrys säännöksestä, joka sallisi Suomen ja Ruotsin jatkaa pohjoismaisen avioliittokonvention soveltamista keskinäisissä suhteissaan siltä osin kun kyse on tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta. Säännös noudattaa laajuudeltaan EU:n perintöasetuksessa EU N:o 650/2012 saavutettua poikkeusta pohjoismaisen perintösopimuksen soveltamisesta. Aviovarallisuusasetuksen poikkeussäännös on suhteellisen kapea-alainen. Sen etuna olisi kuitenkin se, että aviovarallisuutta ja perintöä koskevan pohjoismaisen tuomion tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon voidaan kokonaisuudessaan soveltaa pohjoismaista sääntelyä.

- ☐ Valtioneuvosto katsoo, että pohjoismaista poikkeusta koskeva neuvottelutavoite on saavutettu Pohjoismaiden erityisaseman ja aviovarallisuussääntelyn kannalta tyydyttävällä tavalla.

3. Rekisteröityjä parisuhteita koskeva asetusehdotus

Jäsenvaltioiden näkemykset ovat eronneet huomattavasti toisistaan siltä osin kuin kysymys on rekisteröityjen parien oikeudesta valita toimivaltainen tuomioistuin ja sovellettava laki. Suomen tavoitteena on ollut avioparien ja rekisteröityjen parien yhdenvertainen kohtelu ja asetusten hyväksyminen mahdollisimman samankaltaisina.

Rekisteröityjen parisuhteiden varallisuussuhteita koskevaa asetusehdotusta on neuvottelujen kuluessa muokattu kaiken kaikkiaan niin, että eroavuudet aviopareja koskevaan sääntelyyn ovat mahdollisimman vähäiset. Rekisteröidyille pareille on myös lisätty oikeus valita toimivaltainen tuomioistuin ja sovellettava laki. Asetusehdotuksia on muutoinkin muutettu sen huomioon ottamiseksi, että oikeuden epäämistilanteilta vältytään.

- ☐ Valtioneuvosto katsoo, että neuvottelutavoitteet yhdenvertaisesta kohtelusta on saavutettu.

Kansallinen käsittely:

Luonnos U-jatkokirjelmäksi on käsitelty oikeudelliset kysymykset –jaoston (jaosto 35) kirjallisessa menettelyssä.

Eduskuntakäsittely:

Asetusehdotuksista on informoitu eduskuntaa U-kirjeellä toukokuussa 2011 ja jatkokirjeellä marraskuussa 2013. Lakivaliokunta on antanut asiasta lausunnot LaVL 11/2011 vp ja LaVL 25/2013 vp.

Asetusehdotuksia käsiteltiin OSA-neuvostoissa 6.-7.12.2012 ja 4.-5.12.2014. Kokousten yhteydessä käsiteltiin poliittisia suuntaviivoja neuvotteluille ja neuvottelutilannetta. Eduskunta on saanut niistä tiedon.

Käsittely Euroopan parlamentissa:

Vastuuvaliokuntana Euroopan parlamentissa on JURI-valiokunta, jossa esittelijänä on Alexandra Thein. Valiokunta hyväksyi asetusehdotuksia koskevat mietintönsä kokouksessaan 10.9.2013.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema:

Käsitelty vuonna 2011 U-kirjelmässä, jonka yhteydessä on pyydetty myös lausunto Ahvenanmaan maakuntahallitukselta. Ahvenanmaalla ei ole toimivaltaa asetusten soveltamisalalla, eivätkä asetukset vaikuta Ahvenanmaan maanhankintalain säännöksiin.

Taloudelliset vaikutukset:

Komissio on tehnyt ehdotuksista vaikutusarvioinnin, joka löytyy asiakirjasta SEC(2011) 327 lopullinen. Suomessa asetusten hyväksymisestä ei aiheudu taloudellisia vaikutuksia.

Muut mahdolliset asiaan vaikuttavat tekijät:

Neuvotteluissa vaikeaksi on osoittautunut varallisuussuhteita koskevan sääntelyn suhde siihen, että kaikissa jäsenvaltioissa ei ole rekisteröidyn parisuhteen käsitettä ollenkaan ja että myös rekisteröidyn parisuhteen ja avioliiton käsitteissä on eroavuuksia.

Erityisen herkeksi on koettu aviovarallisuusasetusta koskevan ehdotuksen 5b1 artiklan (Vaihtoehtoinen toimivalta) toimivallan luopumista koskeva säännös ja 27a artikla (Perusoikeudet) sekä vastaavat artikkelit rekisteröityjä parisuhteita koskevassa asetusehdotuksessa (5b artikla ja 22a artikla). Eräät jäsenvaltiot ovat pelänneet asetusehdotusten johtavan siihen, että ne velvoittaisivat tunnustamaan oikeussuhteen, jota niiden kansallisessa laissa ei tunneta. Toiset jäsenvaltiot ovat puolestaan olleet huolissaan siitä, että jäsenvaltio voisi kieltäytyä ottamasta käsiteltäväksi aviovarallisuusasiaa, jos sen lainsäädäntö ei tunne varallisuusasian taustalla olevaa parisuhdetta.

Suomen kannalta näitä säännöksiä ei ole pidetty ongelmallisena. Suomen näkemyksen mukaan siitä riippumatta, onko asetuksissa asiasta erityistä säännöstä, jäsenvaltio ratkaisee kansallisen lakinsa mukaan esikysymyksenä sen, tunnustaaako se varallisuusasian taustalla olevan ulkomaisen oikeussuhteen eli rekisteröidyn parisuhteen tai avioliiton. Varallisuutta koskevaa päätöstä ei ole näin ollen saatavissa sellaisen valtion tuomioistuimesta, jonka oikeusjärjestyksen mukaan ulkomaista avioliittoa tai rekisteröityä parisuhdetta ei tunnusteta.

Asiasanat
Hoitaa

Tiedoksi
